

SYSTEMAATTISUUDESTA BUUSTIA TYÖELÄMÄ- JA YRITYSYHTEISTYÖHÖN

Helena Merikoski, Anna-Maija Kiukas & Lauri Kolomainen

Muutaman viime vuoden aikana on otettu iso digiloikka niin opetuksessa, TKI-toiminnassa kuin yrityksissäkin. Muuttuva toimintaympäristö haastaa mutta myös luo mahdollisuuksia uudentalaiselle yhteistyölle. Kehittämällä ammattikorkeakouluopetuksen työelämälähtöisyyttä sekä opetuksen, TKI-toimijoiden ja yritysten välistä yhteistyötä on mahdollista tuottaa Xamkin toiminta-alueen elinvoimaa vahvistavaa uutta osaamista, osaajia, yrittäjiä ja yrityksiä.

Systemaattisuus vahvistaa yhteistyötä

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkilla on laaja sidosryhmäverkosto, jonka kanssa tehdään monialaista yhteistyötä niin opetuksessa kuin TKI-toiminnassakin. Keskeisiä yhteistyön muotoja ovat opetuslähtöinen työelämäyhteistyö ja TKI-toimintaan liittyvä yritys yhteistyö. Työelämäyhteistyöllä tarkoitetaan opetuksen yhteistyötä yritysten, kuntien ja kolmannen sektorin kanssa. Yhteistyössä keskeisiä ovat opiskelijoiden opintoihin liittyvät työelämälähtöiset projektit, harjoittelut ja opinnäytetyöt. Yritys yhteistyö vastaavasti painottuu TKI-toimintaan, jossa toteutetaan monialaisesti tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja koulutushankkeita yhteistyössä Xamkin ja sen toiminta-alueen yritysten kanssa. Digitaalisen talouden vahvuusalalla toteutettavissa TKI-hankkeissa lähes poikkeuksetta toimitaan yhteistyössä niin opetuksen kuin yritystenkin kanssa.

Merikoski, H., Kiukas, A-M. & Kolomainen, L. 2024. Systemaattisuudesta buustia työelämä- ja yritys yhteistyöhön. Teoksessa Rajahonka, M. & Haapaniemi, H. (toim.) Luovia menetelmiä ja älykkäitä ratkaisuja. Digitaalisen talouden vahvuusalajulkaisu 2023. Mikkelä: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, 88–97.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-568-0>

Jotta opetus, TKI-toimijat ja yritykset hyötyisivät keskinäisestä yhteistyöstä pitkäjänteisesti ja syvällisesti, on tarpeen jatkuvasti kehittää yhteistyön muotoja ja prosesseja huomioiden yhteistyöhön vaikuttavat tekijät, kuten työn murros, teknologinen kehitys ja ennakoimattomat muutokset toimintaympäristössä. Viime vuosien toimintaympäristön muutoksiin vastaamiseksi ja kehityksessä mukana pysymiseksi työelämä- ja yritys yhteistyötä on kehitetty Hyvinvointialalle uusia osajia ja yrittäjiä Etelä-Savoon -hankkeessa, jota rahoittaa Etelä-Savon ELY-keskus Euroopan sosiaalirahastosta. Hankkeessa yhteistyötä ovat olleet kehittämässä Xamkin Digitaalisen talouden ja Kestävän hyvinvoinnin TKI-vahvuusalojen toimijat, Hyvinvointiliiketoiminnan johtamisen -koulutusohjelman opettajat ja opiskelijat sekä eteläsavolaiset hyvinvointialan yritykset (Jääskeläinen 2021). Eri toimijoita osallistavan kehittämisen tavoitteena on ollut löytää eri toimijoiden välistä yhteistyötä systematisoiva ja vahvistava toimintamalli, jonka rakentamiseksi hankkeessa toteutettiin eri toimijoiden tarpeet huomioivia pilotteja (Peltola & Merikoski 2023).

Hankkeen osallistavat kehittämispilotit toivat konkreettisesti esille, millaisia haasteita ja uusia tarpeita viime vuosina nopeasti muuttunut toimintaympäristö on tuonut opetuksen, TKI-toimijoiden ja yritysten väliselle yhteistyölle. Lisäksi tehty kehittämistyö teki näkyviksi kehittämiskohteita ja mahdollisuuksia, joihin yhdessä tarttumalla eri toimijoiden välistä yhteistyötä voidaan syventää ja TKI-toiminnan alueellista vaikuttavuutta ja opetuksen työelämälähtöisyyttä vahvistaa.

Muuttuva toimintaympäristö ja uudistuva työelämä haastavat yhteistyötä

Muutaman viime vuoden aikana on otettu iso digiloikka niin opetuksessa, TKI-toiminnassa kuin yrityksissäkin. Keväällä 2020 Covid-19-pandemian vyöryessä Suomeen siirryttiin yhteiskunnassa ja työelämässä laajalti toimimaan verkon välityksellä. Pandemia pakotti niin yksilöt kuin organisaatiotkin omaksumaan ja ottamaan käyttöön uusia tapoja toimia. Näin toimittiin myös Xamkissa, jossa suurin osa opetuksesta ja TKI-hankkeiden toiminnasta siirrettiin verkkoon, lukuun ottamatta esimerkiksi laboratoriotyöskentelyä edellyttävää opetusta ja TKI-toimintaa. Tällöin tuli mahdolliseksi hyödyntää aiempaa joustavampia ja uudenlaisia tapoja yhteistyöhön.

Opetuksen ja TKI-hankkeiden toiminnan siirtäminen verkkoon edellytti laajalta joukolta uudenlaisten työskentelytapojen omaksumista hy-

vin lyhyessä ajassa. Teknologiset ratkaisut tukivat uuden omaksumista. Niin luennot, tapaamiset, työpajat kuin seminaaritkin oli heti mahdollista toteuttaa suunnitellusti etätoteutuksena. Pian esille kuitenkin nousi haasteita. Etäyhteydellä toteutetuissa tapaamisissa ja tapahtumissa osallistujien välinen vuorovaikutus jäi hyvin vähäiseksi tai olemattomaksi. Näin ollen eri toimijoiden välisen yhteistyön perustana toimivalle luottamuksen rakentumiselle ja uusien kumppanuuksien syntymiselle ei enää entiseen tapaan ollut mahdollisuuksia.

Haasteista huolimatta hybridimallit ovat osoittautuneet ketteriksi ja joustaviksi. Ne ovat tulleet jäädäkseen. Jotta uusista yhteistyön tavoista saadaan jatkossa tuotettua arvoa kaikille eri toimijoille, on tarve etsiä, kokeilla ja ottaa käyttöön kaikkia tahoja palvelevia uusia yhteistyön mahdollistavia ratkaisuja. Vahvistamalla opetuksen työelämälähtöisyyttä sekä opetuksen, TKI-toimijoiden ja yritysten yhteistyötä on mahdollista tuottaa Xamkin toiminta-alueen maakuntien elinvoimaa vahvistavaa uutta osaamista, osaajia, yrittäjiä ja yrityksiä. Vaikuttavan, kaikille yhteistyötoimijoille lisäarvoa tuottavan yhteistyön tekeminen edellyttää ennen kaikkea eri sidosryhmien erilaisten roolien ja näkökulmien esille tuomista ja yhteensovittamista.

Erilaiset työelämä- ja yritys yhteistyön muodot näkyviksi

Malli, jossa yritykset ja muut työelämän toimijat tekevät työtä yhdessä opetushenkilöstön ja opiskelijoiden kanssa erilaisten yritysprojektien ja toimeksiantojen parissa, on ammattikorkeakoulujen vahvuus. Parhaimmillaan yritysten ja ammattikorkeakoulujen yhteistyö on kaikkien siihen osallistuvien osaamista rikastuttavaa toimintaa (Hiillos, 2018). Työelämä- ja yritys yhteistyöhön osallistuvilla toimijoilla on kullakin omat motiivinsa, tarpeensa ja tavoitteensa yhteistyölle. Kun nämä tarpeet ja tavoitteet yhteensovitetaan motivaatiota ruokkivalla tavalla, voidaan rakentaa malli, jossa yhteistyö tuottaa eri toimijoille arvoa vaikuttavasti ja pitkäjänteisesti.

Ydinkumppanuus

Työelämä- ja yritys yhteistyön vahvistamiseksi Xamkissa on otettu käyttöön ydinkumppanuusmalli yrittäjyyden ja innovaatioiden tutkimus- ja koulutusyksikkö Xentren johdolla. Mallin tavoitteena on syventää yhteistyötä Etelä-Savon ja Kymenlaakson alueellisten veturiyritysten kanssa

ottamalla yhteistyöhön tiiviimmin mukaan Xamkin TKI-toimijat, opetus ja yrityspalvelut. Näin mahdollistetaan se, että Xamk ja yritykset vaikuttavat yhdessä alueen työelämään ja elinvoimaan. Ydinkumppanuusmallissa Xamkin toiminta-alueen elinvoimaa pyritään kehittämään tiimeissä, joihin on koottu osajia TKI-toimijoista, opettajista ja yritysten edustajista. Ydinkumppanuusmallin kehittämisen kautta tavoitellaan yhteistyön ja Xamkin toiminta-alueen maakuntien elinvoiman vahvistamista niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Laajempänä tavoitteena on ekosysteemin toimijoiden yhteinen ennakointi tulevaisuuden tarpeista ja niihin vastaaminen yhteistyön eri muotoja laajasti hyödyntäen.

TKI-toiminta tuo eri toimijoita yhteen

Yhteistyön eri muotoja hyödynnetään laajasti ja monialaisesti Xamkin TKI-toiminnassa. TKI-hankkeiden vaikuttava ja tuloksellinen toteuttaminen edellyttää kohderyhmälähtöistä toimintaa, jossa hankkeet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeiden kohderyhmien – esimerkiksi opiskelijoiden ja yritysten – tarpeita kuunnellen. Tarpeiden tunnistamisessa on olennaista tiivis yhteistyö niin opetuksen kuin yritystenkin kanssa hankeprosessin alusta loppuun saakka. Tällöin TKI-hankkeista saadaan luotua tarveperustaisia, eri toimijoiden kehittämiseen lisäresursseja ja työkaluja tarjoavia sekä vaikuttavia tuloksia aikaansaavia kokonaisuuksia.

TKI-hankkeen elinkaari valmistelusta konkreettiseen toteutukseen voi kuitenkin olla ajallisesti pitkä, mikä tekee yhteistyökumppaneiden tarpeiden ja tavoitteiden yhteensovittamisen sekä erityisesti näitä palvelevan aikataulutuksen haasteelliseksi. Hankkeisiin liittyy aina epävarmuutta ja epäjatkuvuutta. Aina paraskaan hankehakemus ei johda myönteiseen rahoituspäätökseen eivätkä yhteistyössä laaditut suunnitelmat konkretisoidu yhteiseksi kehittämiseksi. Parhaimmillaan TKI-toiminnalla on kuitenkin mahdollista saattaa yhteen eri toimijat – opetus, TKI ja yritykset – yhteisen kehittämisen äärelle ja luoda kaikille arvoa tuottavaa uutta tietoa ja osaamista.

Kuten Xamkin TKI-toiminnassa laajemmin myös Digitaalisen talouden vahvuusalalla tehdään monialaisesti TKI-hankeyhteistyötä eri koulutusohjelmien kanssa. Yritysten liiketoiminnan kehittämiseen liittyvissä hankkeissa luontevana yhteistyökumppanina toimivat liiketalouden eri koulutusohjelmat. Koulutusohjelmissa yhteistyötä tehdään yksittäisten opiskelijoiden opintojen, laajemmin opintojaksojen tai systemaattisemmin koko koulutusohjelman ja TKI-hankkeiden välillä.

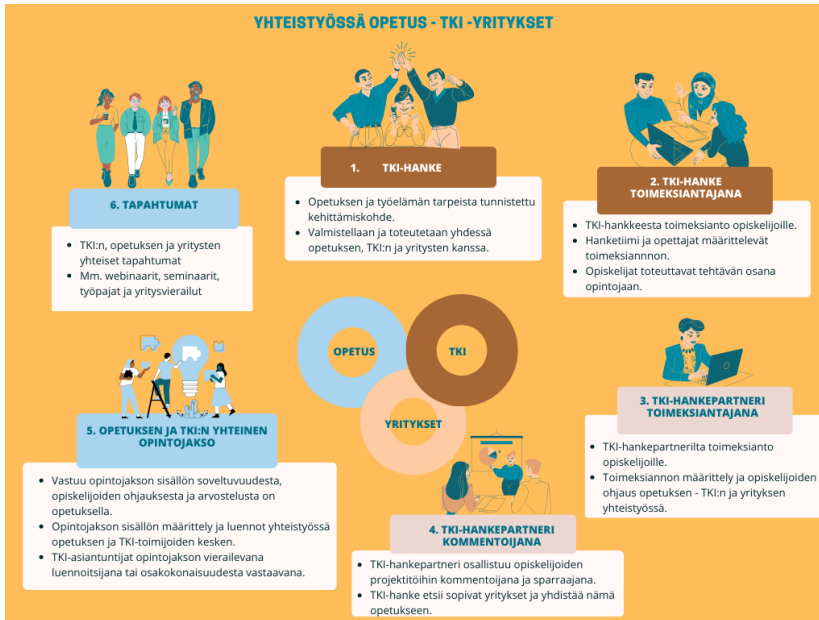
Työelämä- ja yritysysteistyö opetuksessa

Esimerkkinä pitkäjänteisestä ja systematisoidusta yhteistyöstä opetuksen ja TKI-toiminnan välillä toimii hyvinvointipalvelujen liiketoiminnalliseen kehittämiseen keskittyvä ja monimuoto-opetuksena toteutettava Hyvinvointiliiketoiminnan johtaminen -tradenomikoulutusohjelma. Koulutusohjelma linkittyy saumattomasti liikelouden monimuotokoulutuksesta Active Life Lab TKI-yksikköön ja sen fyysiseen TKI-ympäristöön Saimaa Stadiumilla Mikkelissä. Yhteisen kehittämissympäristön äärellä koulutusohjelman opiskelijoiden, opettajien, TKI-toimijoiden sekä näiden sidosryhmien välille muodostuu yhteisö, jossa yhteistyömahdollisuuksien tunnistaminen ja konkreettinen toteuttaminen on vaivatonta.

Opintoihin sisältyvien tehtävien toimeksiantajia ovat alueen työnantajat. Tämä motivoi opiskelijoita ja mahdollistaa opiskelun aidoissa oppimisympäristöissä. Vastaavasti yrityksille tarjoutuu mahdollisuus hyödyntää hyvinvointialan tulevaisuuden osaajien uutta, ajantasaista osaamista liiketoimintansa kehittämisessä. Opettajilla ja TKI-toimijoilla puolestaan on tilaisuus seurata läheltä toimialan kehitystä ja kuulla yritysten tarpeita ja toiveita oikea-aikaisesti.

Yhteistyön eri muodot Hyvinvointialalle uusia osaajia ja yrittäjiä Etelä-Savoon -hankkeessa

Hyvinvointialalle uusia osaajia ja yrittäjiä Etelä-Savoon -hankkeessa tunnistettiin ja pilotein kokeiltiin kuutta erilaista opetuksen, TKI:n ja yritykset yhteen tuovaa yhteistyön muotoa, jotka on koottu yhteen kuvaan 1.

Kuva 1. Opetuksen, TKI:n ja yritysten erilaiset yhteistyömuodot. (Kuva: Helena Merikoski)

Seuraavaksi kuvataan kuusi tapaa toteuttaa työelämä- ja yritys yhteistyön mahdollistavaa TKI-toiminnan ja opetuksen integraatiota:

1. TKI-hanke

TKI-hankkeet mahdollistavat laajamittaisen työelämä- ja yritys yhteistyön toteutumisen sekä luovat edellytyksiä vaikuttavan koulutuksen, opetuksen ja yritystoiminnan kehittämistoiminnan toteutumiselle. TKI-hankkeessa sidosryhmäyhteistyö korostuu ja hankkeen suunnitteluvaiheessa yhteistyö onkin avainasemassa. Tyypillisesti TKI-hankkeen lähtökohtana on opetuksen ja työelämän tarpeista tunnistettu kehittämiskohde, jonka pohjalta hanketta valmistellaan ja rahoituksen varmistuttua toteutetaan yhteistyössä opetuksen, TKI:n ja yritysten kanssa. TKI-hanke lisää mukana olevien toimijoiden hanke- ja substanssiosaamista sekä mahdollistaa monipuolisen ammatillisten verkostojen laajentamisen.

2. TKI-hanke toimeksiantajana

TKI-hanke voi olla opintojakson toimeksiantajana myös ilman suora sidosryhmäyhteistyötä. Näissä tapauksissa määritellään TKI-hanketiimin ja koulutusohjelman opettajien välisessä yhteistyössä toimeksianto, joka esitellään opintojakson alussa opiskelijoille vastaavasti kuin yritysten toimeksiannot. Toteuttajina voivat olla kaikki opintojakson opiskelijat tai projektin voi ottaa hoitaakseen yksi opiskelijaryhmä. Ryhmän kans-

sa käydään tarkemmat neuvottelut ja keskustelut toteutuksesta, koska usein alkuvaiheessa siihen liittyy avoimia ja tarkennettavia asioita. Opettajan suositus auttaa paljon kiinnostuneen opiskelijaryhmän löytymisessä opintojaksolta. Tällaiset toimeksiannot toimivat oivallisina väylinä tutustuttaa opiskelijoita TKI-toimintaan ja ohjata kiinnostuneet opiskelijat työnäytteinä toimivien toimeksiantojen kautta esimerkiksi harjoitteluun tai töihin TKI-hankkeisiin. Opintojen aikana suoritettava harjoittelu tai työ edistää luontevasti opetuksen ja TKI-toimijoiden yhteistyötä, sillä hankkeessa mukana olevien opiskelijoiden ohjaukseen osallistuu usein paitsi opettaja myös TKI-hankkeen toimijoita.

3. TKI-hankepartneri toimeksiantajana

TKI-hankkeeseen osallistuvat yritykset tai muut toimijat voivat tarjota toimeksiantoja opiskelijoille aina ensimmäisestä vuosikursista lähtien. Onnistuakseen tämä edellyttää sekä TKI-hankkeen toteutuksesta vastaavan tiimin, koulutusohjelman opettajien, yrityksen ja opiskelijoiden sitoutumista kehittämistehtäviin. Hankepartnerin – yrityksen – toimeksianto tulee usein tiedoksi TKI-hankkeen projektipäälliköltä, joka toimii yhteyshenkilönä opetuksen ja toimeksiannon tarjoavan yrityksen välillä. Yrityksen kanssa on jo ennakkoon neuvoteltu toimeksiannosta, määritelty sen tavoitteet ja sisältö. Opetuksesta vastaava opettaja puolestaan vastaa toimeksiantoon soveltuvan opintojakson valinnasta ja tehtävän toteuttavan opiskelijan tai opiskelijaryhmän ohjauksesta. Opiskelijan roolina on toteuttaa toimeksianto annettujen ohjeiden ja ohjauksen mukaisesti. Olennaista on aluksi kirkastaa, mitä toimeksiantoon kytkeytyviltä osapuolilta odotetaan, milloin ja kuinka paljon panostusta yhteistyö kultakin vaatii. Parhaimmillaan yritykseltä saatu toimeksianto tuottaa opiskelijalle paitsi tutkintoon sisällytettäviä opintopisteitä myös kasvattaa hänen ammatillista verkostoaan ja osaamistaan. Vastaavasti yritys saa opiskelijan uutta osaamista käyttöönsä ja luo samalla verkostoja potentiaaliseen tulevaisuuden työntekijään sekä oman alansa ammattikorkeakouluopetukseen ja TKI-toimijoihin.

4. TKI-hankepartneri kommentoijana

Neljäs tapa tehdä TKI-yhteistyötä opetuksessa on niin sanottu puolittainen yritys- tai sidosryhmäprojekti. Vaikka TKI-hanke olisikin tässä varsinaisen toimeksiantaja, hankkeen toimijat voivat ohjata yrityksen tai muun työelämätahon kommentoimaan ja antamaan palautetta opintojakson tai yksittäisen opiskelijaryhmän toteuttamasta työstä. Näin opiskelijat pääsevät keskustelemaan yrityksen kanssa, vaikka suora toimeksianto tulisikin TKI-hankkeelta. Tällöin hankkeen tuloksista hyötyvät myös yritykset, jotka saavat uusia näkökulmia, ideoita ja kontakteja paitsi opis-

kelijoihin myös jatkoa ajatellen opettajiin. Näin pystytään edistämään yritysten ja opiskelijoiden vuorovaikutusta, mikä tarjoaa yhteistyössä mukana oleville yrityksille ja opiskelijoille mahdollisuuden tunnustella tulevia yhteistyömahdollisuuksia. Opettajille avautuu tilaisuus pysyä tietoisina työelämän ja toimialan kehityksestä opetuksen sisältöjen suunnittelua ajatellen. TKI-toimijat saavat arvokasta tietoa yritysten kehittämistarpeista ja kontakteja hyödynnettäväksi konkreettisesti tulevien TKI-hankkeiden suunnittelussa.

5. Opetuksen ja TKI-toimijoiden yhteistyössä toteuttama opintojakso

Opetuksen ja TKI-toimijoiden on mahdollista toteuttaa yhteistyössä opintojaksoja. Tällöin vastuu opintojakson sisällön soveltuvuudesta, opiskelijoiden ohjauksesta ja arvostelusta on opettajilla, mutta opintojakson sisällön määrittelystä, luennoista ja oppimistehtävistä vastaavat TKI-toimijat ja opetushenkilöstö yhteistyössä. Hyvinvointialalle uusia osajia ja yrittäjiä Etelä-Savoon -hankkeessa toteutettiin viiden opintopisteen laajuinen TKI-osajia-opintojakso Hyvinvointiliiketoiminnan johtamisen tradenomikoulutusohjelmassa syksyllä 2022 (Jääskeläinen, 2023). Opintojakson sisällöt keskittyivät TKI-hankeosaamiseen, ja opiskelijat laativat opintojakson aikana hankesuunnitelman valitsemastaan kehittämisaiheesta. Opintojaksosta vastasi lehtori liiketalouden koulutusyksiköstä. Digitaalisen talouden ja Kestävän hyvinvoinnin vahvuusalojen TKI-asiantuntijat vastasivat opintojakson sisällöstä ja käytännön toteutuksesta. Pilottitoteutuksen hyvä opiskelijapalaute kannusti eteenpäin ja opintojakson uusi toteutus käynnistyy syksyllä 2023.

6. Tapahtumat

Yhteistyötä on mahdollista tehdä erilaisten tapahtumatuotantojen kautta. TKI:n, opetuksen ja yritysten yhteiset tapahtumat mahdollistavat vaikuttavampien ja laajempien tapahtumakokonaisuuksien toteuttamisen. Tapahtumatoteutukset voivat olla pienempimuotoisia (webinaareja, työpajoja, yritysvierailuja). Vaihtoehtoisesti voidaan lähteä suunnittelemaan laajemmalle yleisölle suunnattua suurempaa kokonaisuutta (seminaari, yleisötapahtuma). Oivallinen esimerkki yhteistyössä tuotetusta vaikuttavasta tapahtumasta on Syke-tapahtuma, joka kokosi suuren määrän työelämävaikuttajia, yrittäjiä, työntekijöitä ja opiskelijoita yhteen vuosina 2018 ja 2019 Mikkelin Saimaa Stadiumille sekä vuonna 2020 toteutettuun verkkotapahtumaan. Esimerkiksi syksyn 2019 tapahtumassa oli runsaasti itsensä kehittämiseen liittyviä työpajoja, huippuluentoja sekä mahdollisuus tavata ja verkostoitua 100 osaston messualueella. Lisäksi oli mahdollisuus osallistua valtakunnallisen Yrittäjän päivän iltajuhaan. Mukana tapahtumien toteuttamisessa oli joukko alueen yritysten, kun-

tien ja oppilaitosten edustajia. Tapahtuman luentoja ja työpajoja oli järjestämässä runsas joukko Xamkin TKI-hankkeita, ja itse tapahtumassa vieraili Xamkin opiskelijoilta. Yhteistyössä toteutettavien tapahtumien onnistumiseksi jo tapahtumaa suunniteltaessa on olennaista määritellä tapahtuman koordinoivastuu ja vastuualueiden selkeä jako toteuttajakumppanien kesken.

Haasteista kohti uusia mahdollisuuksia

Kuten aiemmin todettiin, koronapandemia on muuttanut paljon niin opetuksen kuin TKI-toiminnan käytänteitä. Vastaavasti yritysten toiminta ja työelämä laajemmin ovat kokeneet isoja muutoksia. Yhteisenä tekijänä on ollut siirtyminen verkko- ja hybriditoimintamalleihin niin opetuksessa, TKI-toiminnassa kuin yrityksissäkin. Hyvinvointialalle uusia osajia ja yrittäjiä Etelä-Savoon -hankkeessa tunnistettiin työelämä- ja yritysyritystyötä koskettavia käytännön haasteita, mahdollisuuksia ja näistä kumpuavia kehittämiskohteita.

Viime vuosien aikana otetun digiharppauksen mukanaan tuoma muutos opetuksen keskittyessä yhä enemmän verkkoon haastaa opiskelijoiden, TKI-toimijoiden ja yritysten välistä yhteistyötä. Yhteistyön edellyttämää luottamusta ja kahdenvälistä kanssakäymistä on haastava rakentaa ja toteuttaa vain verkon yli. Verkko-opiskelijoille Xamkin kampuskaupunkien ja lähialueiden yritykset eivät tule entiseen tapaan tutuiksi. Xamkin toiminta-alueen yritysten työllistämismahdollisuudet eivät tule opiskelijoille näkyviksi kuten ennen, eivätkä opiskelijat koe tarvetta yhteistyölle Xamkin paikallisten yrityskumppanien kanssa. Tämä vaikeuttaa muun muassa työelämästä nousevien toimeksiantojen viemistä opiskelijoiden toteutettaviksi ja haastaa rekrytoivien yritysten ja potentiaalisten uusien osajien kohtaamista.

Tunnistetut haasteet kannattaa nähdä mahdollisuuksina, joihin tarttumalla opetus, TKI-toimijat ja yritykset voivat yhdessä rakentaa ja ottaa käyttöön uudenlaisia yhteistyön muotoja. Pitkäaikaisella, johdonmukaisella ja suunnitelmallisella yhteistyöllä saadaan enemmän aikaan ja luodaan perusta yhteistyön synnyttämän arvon luonnille ja laaja-alaiselle hyödyntämiselle.

LÄHTEET

Hiillos, M. 2018. Ammatillinen kasvu oppimisen keskiössä. Kirjoitus Sitran blogissa 14.12.2018. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/blogit/amatillinen-kasvu-oppimisen-keskiossa/> [viitattu 7.9.2023].

Jääskeläinen, P. 2023. TKI-osaajaksi asiantuntijoiden opein. Xamk Next. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Verkkolehti. Saatavissa: <https://next.xamk.fi/uutta-luomassa/tki-osaajaksi-asiantuntijoiden-opein/> [viitattu 8.9.2023].

Jääskeläinen, P. 2021. Hyvinvointialalle uusia osaajia ja yrittäjiä Etelä-Savoon. Xamk READ 3/2021. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Verkkolehti. Saatavissa: <https://read.xamk.fi/2021/digitaalinen-talous/hyvinvointialalle-uusia-osaajia-ja-yrittajia-etela-savoon/> [viitattu 8.9.2023].

Peltola, H. & Merikoski, H. 2023. TKI-osaamista opiskelijoille ja alueella. Xamk READ 1/2023. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Verkkolehti. Saatavissa: <https://read.xamk.fi/2023/kestava-hyvinvointi/tki-osaamista-opiskelijoille-ja-alueelle/> [viitattu 8.9.2023].